

Jämställdhet inom EU:s utvecklingssamarbete

Utrikesdepartementet

2007-04-20

Dokumentbeteckning

KOM (2007) 100

Gender Equality and Women Empowerment in Development Cooperation

SEC (2007) 332

Annex to the Gender Equality and Women Empowerment in Development Cooperation

Sammanfattning

Jämställdhet, som ett av EU:s grundläggande värden och huvuduppgifter, lyfts alltmer fram inom unionens utvecklingssamarbete. Tillkomsten av en ny EU-strategi på området i form av ett meddelande från kommissionen betyder att förutsättningarna för EG-biståndet och medlemsstaternas egna åtgärder på området förbättras avsevärt. Samtidigt som EU-strategin avser att främja specifika åtgärder för ökad jämställdhet ska den även verka för att frågan integreras i övrig verksamhet, så kallad jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming).

För Sverige är arbetet med att främja jämställdhet i utvecklingspolitiken en prioriterad fråga. Regeringen ställer sig därför positiv till kommissionens meddelande.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Utöver att vara angeläget i sig självt som en av de fundamentala mänskliga rättigheterna är det idag erkänt att jämställdhet också har uppenbara positiva effekter på tillväxt och fattigdomsbekämpning samt är central i strävan att uppnå millenniemålen och en rättvis och hållbar global utveckling.

Kommissionens arbete med att ta fram en EU-strategi på jämställdhetsområdet påbörjades år 2005. Av olika skäl drog arbetet med meddelandet ut på tiden. På initiativ av Sverige och flera andra medlemsstater, som drev på och höll frågan levande, utmynnade diskussionerna om arbetet till slut i ett ställningstagande om att arbetet skulle resultera i ett meddelande med förslag på EU-strategi. Kommissionen presenterade meddelandet den 15 mars 2007.

Framgångar och utmaningar

Jämställdhetsfrågor är idag en erkänd del av EU:s dialog med partnerländerna i utvecklingssamarbetet och jämställdhet och egen makt för kvinnor och flickor får allt större betydelse i den politiska dialogen på alla nivåer, inklusive i konsultationerna med det civila samhället. Framsteg på landnivå har kunnat skönjas som en direkt konsekvens av EG-biståndets program och projekt. Genom landstrategier finansierade av den tionde europeiska utvecklingsfonden (EUF10) har EU också tydligt betonat vikten av ökad jämställdhet.

Icke desto mindre återstår utmaningar att bearbeta och övervinna. Fortfarande kvarstår betydande motstånd i form av konservativa sociala och kulturella faktorer vilka verkar i fel riktning. Följden är att vi idag är långt ifrån att uppnå millenniemålen. På EU-nivå har jämställdhet ännu inte till fullo integrerats i landstrategierna eller övrig verksamhet. I jämförelse med andra horisontella frågor har också de tillsatta medlen varit försvinnande små.

En EU-strategi för jämställdhet

EU:s utvecklingspolicy lyfter fram jämställdhet som ett av fem prioriterade horisontella områden inom utvecklingssamarbetet. Dels erfordras en ökad effektivitet i integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i övrig relevant verksamhet och i samtliga policies och strategier, så kallad jämställdhetsintegrering. Dels ska flera direkta åtgärder för att stärka kvinnors rättigheter och möjligheter (empowerment) finansieras.

Jämställdhetsproblematikens komplexa natur kräver ett brett fokus och olika åtgärder för att uppnå resultat. Ett antal områden är, av olika orsaker, av särskild vikt för att förstå relationen mellan kvinnors situation och fattigdomsbekämpning: sysselsättning, handel, infrastruktur, god samhällsstyrning, väpnade konflikter, utbildning, hälsa (inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter), våld mot kvinnor samt trafficking.

I enlighet med Parisdeklarationen kräver åtgärder för jämställdhet partnerlandets inflytande på regeringsnivå, men likväl kvinnors egna påverkan. I praktiken innebär ett sådant inflytande ofta engagemang i enskilda organisationer i det civila samhället, varför EU verkar för ett ökat kapacitetsbyggande inom sådana organisationer. Parisdeklarationen innebar även ett skifte i synsätt i användandet av biståndsinstrument och numera är EG-biståndet i hög grad fokuserat på budgetstöd, vilket ytterligare understryker behovet av jämställdhetsintegrering.

EU:s åtgärder för ökad jämställdhet

Kommissionen har för avsikt att i genomförandet av en EU-strategi för jämställdhet främja åtgärder på tre nivåer:

För det första kommer särskild vikt läggas vid att ett jämställdhetsperspektiv integreras i samtliga framtida *land- och regionstrategier*. I anknytning till detta ska en EU-policy verka för utvecklandet av nya verktyg och instruktioner samt upprättandet av partnerskap med relevanta organisationer med erfarenhet av jämställdhetsintegrering i program och projekt.

För det andra innebär EU:s nya långtidsbudget (Det finansiella perspektivet) att resurser avsatts för *tematiska program* i kommissionens regi. Genom det tematiska programmet ”Mänsklig och social utveckling” (Att investera i människor) har kommissionen anslagit finansiella medel för jämställdhet och kvinnors egna makt och möjligheter (empowerment). Stöd för ökad jämställdhet kommer också länkas till tematiska program inom miljö, tryggad livsmedelsförsörjning samt under EU:s nya instrument för Demokrati och Mänskliga rättigheter (EIDHR II) och stabilitetsinstrument (IfS).

Slutligen, gällande *granskning och uppföljning*, har kommissionen för avsikt att under 2010 samt i slutet av EUF10-cykeln utföra externa utvärderingar av

strategins genomförande. 2010 är det också planerat att kommissionen ska anordna en internationell konferens på ämnet jämställdhet. Då stora delar av EU:s stöd kanaliseras genom medlemsstaterna ska möjligheten till ett sammanslaget årligt rapporteringssystem av både gemenskapens och medlemsstaternas åtgärder för att främja jämställdhetsintegrering i utvecklingssamarbete utredas.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet har ingen effekt på svenska regler.

1.3 Budgetära konsekvenser

Meddelandet har inga budgetära konsekvenser

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige anser att arbetet med att främja jämställdhet i utvecklingspolitiken är en prioriterad fråga. Sverige verkar därför i alla relevanta sammanhang för att ett jämställdhetsperspektiv tydligt speglas i rådslutsatser och andra beslut.

Arbetet med jämställdhetsintegrering är av stor vikt och måste stärkas för att motverka att jämställdhetsfrågor och frågor om kvinnors rättigheter och villkor marginaliseras. Sverige välkomnar därmed meddelandet, som representerar ett viktigt policyinitiativ och ett viktigt yttrande av EU-medlemsstaternas gemensamma politiska vilja.

Meddelandet speglar flera av de kommentarer som Sverige och andra engagerade medlemsstater lämnat på tidigare utkast. Några för Sverige viktiga aspekter har dock lämnats utan hänsyn, såsom mäns och pojkars ansvar för jämställdhet, frånvaron av ett barnrättsperspektiv samt flickors situation. Dessa har bäring på meddelandets tillämpning som en vägledning när det gäller att planera, genomföra och följa upp insatser och åtgärder.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flertalet länder välkomnar tillkomsten av meddelandet, dock med vissa specifika reservationer. Generellt finns det en oklarhet över vilken typ av dokument kommissionen syftar till att framlägga. Snarare än ett nytt policydokument anses det behövas ett dokument som tar fasta på vad som behövs för ett genomförande av de åtaganden som redan finns. Frågan hur man bör förhålla sig till FN:s långtgående insatser vad gällande hanteringen av jämställdhetsfrågor lyftes också.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2006/07:FPM88

Europaparlamentet har uttryckt att de tematiska programmen måste bidra till fattigdomsbekämpning och att uppnå millenniemålen och inte till att projicera EU:s interna politik i utvecklingsländer.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Frågan har inte remissbehandlats. Samråd har skett med Sida.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ordförandeskapets utkast till rådslutsatser baserade på meddelandet slutförhandlades 4 maj 2007. Rådslutsatserna antogs vid General Affairs & External Relations Council (GAERC) den 14 maj 2007 (Dok 9074/07 DEVGEN 70 SOC 172).

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artiklarna 2 och 3 i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, ändrade genom Amsterdamfördraget (1999), är EU:s rättsliga grund för åtgärder för jämställdhet. Där fastställs att jämställdhet är en grundprincip och en särskild uppgift för gemenskapen och samtidigt ett övergripande mål vid samtliga uppgifter.

Artikel 180 reglerar EU:s utvecklingssamarbete. Beslut tas genom enhällighet.

3.3 Fackuttryck/termer

EU:s utvecklingspolicy - I november 2005 antogs en ny utvecklingspolicy av rådet, Europaparlamentet och kommissionen som benämns: The Development Policy Statement (DPS) eller "the European Consensus"

EUU - Europeiska utvecklingsfonden

Finansiella perspektivet - EU:s långtidsbudget 2007-2013

Millenniemålen - FN:s toppmöte år 2000 antog åtta mål till år 2015: utrota extrem fattigdom och hunger; garantera grundskoleutbildning för alla barn; främja jämställdhet mellan könen och öka kvinnors makt; minska

barnadödligheten; förbättra mödrahälsan; bekämpa hiv/aids, malaria och andra sjukdomar; säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling; samt utveckla ett globalt partnerskap för utveckling.

Parisdeklarationen: Parisdeklarationen antogs 2005 och är en internationell dagordning för fattigdomsbekämpning samt en dokumenterad vilja att öka biståndsvolymerna. Utvecklingssamarbetet ska inte bara öka i volym utan även i kvalitet, effektivitet och förutsägbarhet för att nå millenniemålen. För detta krävs att biståndet koncentreras samt samordnas givarländer emellan. Parisagendan uppmärksammar att alltför många givarländer i ett mottagarland riskerar att reducera och förhindra effektiviteten av biståndet.